

ТАТЬЯНА ЯРОВЕНКО
г. Харьков

СТАТЬЯ ВАСИЛИЯ МАРКО «БОЛЬ, КОТОРУЮ НЕ ЛЕЧАТ ГОДЫ» В РЕГИОНАЛЬНОМ КОНТЕКСТЕ СЛАВУТИЧЕВЕДЕНИЯ

В статье предпринимается попытка определения места литературоведческих практик В. Марко, посвящённых творчеству Яра Славутича, в контексте наработок кировоградских исследователей. Рассматривая мотивы уничтожения тоталитарной системой представителей украинской культуры, драму вынужденной разлуки украинцев с Родиной, трагедию Голодомора 1932–1933 годов и т. д. в творческом наследии Яра Славутича, В. Марко акцентирует внимание на воплощении в художественном и литературоведческом слове реальных фактов духовной биографии художника. Используя методологию сравнительного литературоведения, учёный также обращает внимание на авторское тяготение к зафиксированно-документальному изображению. Всё вышесказанное определило стратегию оценки наследия Яра Славутича в материковом украинском литературоведении, сконцентрированном на теме Голодомора в художественных, публицистических и научных текстах автора.

Ключевые слова: автобиографизм, ассоциативность, герменевтика, документализм, интерпретация, мемуаристика, рецепция, стоп-кадр.

Стаття надійшла до редколегії 14.03.2016

УДК 373.54:821.161.2

ВІКТОРІЯ ХРИСТО

м. Миколаїв

viktoria.khristo@gmail.com

ТВОРЧІСТЬ ЄВГЕНІЇ КОНОНЕНКО В КОНТЕКСТІ СУЧАСНОЇ УКРАЇНСЬКОЇ ПРОЗИ

Проблема дослідження сучасної української прози дуже актуальна сьогодні. Стаття присвячена дослідженню теми «Творчість Євгенії Кононенко в контексті сучасної української прози». У статті аналізується питання про місце жінки в постколоніальному просторі. Автор у статті аналізує коло основних тем, порушених у творчості Євгенії Кононенко.

Ключові слова: жіноча проза, масова література, постмодернізм, урбаністична проза.

Українська література зламу тисячоліть має принципово новий характер можливим став розвиток власної, націєтворчої літератури, утвердження її самобутності, відбулося переосмислення естетичних цінностей попередніх поколінь, неприйняття соцреалістичного канону. Можемо з упевненістю говорити, що сучасна українська література впевнено виходить на нові жанрово-стильові рубежі, вимагаючи від митців не тільки нового світовідчуття, а й нових тем, форм зображення реальності, нових виражальних засобів. Тож не дивно, що широке коло науковців потраткують її як постмодерну, в межах якої співіснують постмодернізм, неомодернізм, неопозитивізм, неоавангардизм, жіноча література.

«Жіноча» література, зокрема проза, як поняття і як явище, за визначенням Г.-П. Рижкової, є «неоднозначною категорією літературознавства, оскільки для виділення відповідного масиву художніх текстів переважним чином застосовуються не жанрово-стильові чи ідейно-тематичні виміри, а мотивація за ознаками гендеру автора твору». У той же час авторка зазначає, що «жіноча» проза має й певну специфіку, що, власне, і дозволяє виділяти цей шар літературного потоку в окремий ієрархічний рівень розвитку світової та національної літератури» [2, 19].

В українській літературі попередніх століть яскраво вимальовуються лише декілька неординарних жіночих постатей: Марко

Вовчок, Ольга Кобилянська, Леся Українка. Хоча є багато інших, але саме їм належить величезна роль не тільки у процесі формування феміністичної складової майже наскрізь маскулінного українського письменства, а й виведення національної літератури на нові жанрово-тематичні обрії.

Особливість сучасної української прози визначається наявністю в ній широкого кола непересічних письменниць, які творять нову українську прозу, яка є цікавою і зрозумілою не тільки нашому співвітчизнику, а й читачам далеко за межами України. Це говорить про високу якість змістового наповнення їх творів, що не всі вони віддають перевагу зображенню саме жіночих переживань. Сьогодні палітра жіночої прози досить широка і має розмаїту ідейну, тематичну, проблематичну, жанрову, спрямованість.

У даному контексті вигідно вирізняється творчість Євгенії Кононенко – сучасної української письменниці та перекладачки. Кононенко – відома постать на теренах літературно-мистецького обрію сучасної української культури. Це особистість, без якої неможливо уявити український постмодернізм, яка творить сучасну літературу щодня. Вона є автором ліричних творів, новел, есеїв, повістей, романів, дійсним членом Національної спілки письменників України, працює науковим співробітником Українського центру культурних досліджень. У творчому доробку авторки присутні також дитячі книжки, літературні переклади з французької та англійської мов, дослідження в галузі культурології, журналістські статті тощо.

Однак справжню славу Євгенія Кононенко здобувала завдяки своїй прозі: оповідання, новели, повісті та романи користуються неабиякою популярністю серед читачів. Її твори видаються чималими тиражами, входять до всіх антологій новочасної літератури, як в Україні, так і далеко за її межами.

Творчість мисткині – непересічна, має виразне інтелектуально-національне звучання і неабияке значення для становлення сучасної української культури. Уже перші прозові твори авторки засвідчили прихід в літературу самобутньої письменниці з оригінальним стилем. Твори її відзначаються легкістю та

розкутістю письма, динамікою розгортання сюжету та внутрішнім аристократизмом. У своїх творах Євгенія Кононенко порушує не тільки проблеми, які хвилюють сучасну жінку, хоча саме їй відведено магістральне місце, а й ряд інших актуальних для сучасного суспільства питань, які турбують людей усього світу, що робить її творчість досить помітним явищем глобального масштабу.

Євгенія Кононенко є лауреатом багатьох літературних премій («Гранослов», часописів «Сучасність» та «Березіль»), переможцем різноманітних книжкових форумів. Її книги ставали найкращими у національному рейтингу «Книга року», лауреатом Першого міжнародного видавничого літфесту «Просто так», переможцем Другого всеукраїнського конкурсу радіоп'єс «Відродимо забутий жанр», що проводився за сприяння Національної радіокомпанії України.

Події у більшості творів письменниці відбуваються у київських реаліях, тож не дивно, що саме вона є переможцем Всеукраїнського конкурсу оповідань на київську тематику «З Києва з любов'ю».

Творчість Євгенії Кононенко представляє сучасний літературний простір, зорієнтований на відкриття жіночого світобачення, переосмислення образів, кодів, концептів, символів, міфологем, знаків світової феміної традиції. Усе це не може не привертати увагу дослідників.

В означеному контексті неабияк виріс інтерес до творчого доробку Євгенії Кононенко зокрема, та літератури, яку творять жінки, загалом. Це може говорити про те, що дослідники почали більше уваги приділяти витоками літературного образотворення, глибше проникати у авторський задум, виокремлюючи в ньому в загальнокультурні та особистісно авторські елементи, які складають канву літературного твору.

Виявлення та аналіз цих елементів у творчості Євгенії Кононенко дозволяє не тільки оцінити масштабність її творів із загальнокультурної точки зору, а й визначити їх значимість для культури національної та загальносвітової. У цьому полягає актуальність дослідження її творчості. Одним із провідних образів творчого доробку письменниці – це образ

жінки зламу століть, яка опинилась на роздоріжжі, яке символізує життєві зміни, зміни вражень, досягнення незвіданого, рух як вперед, так і назад.

Жанрово творчість Євгенії Кононенко доволі різноманітна: поетична збірка «Вальс першого снігу», численні збірки оповідань та новел про життя дівчинки, дівчини, жінки, бабусі («Колосальний сюжет», «Без мужика. Збірка короткої прози», «Повії теж виходять заміж», «Зустріч у Сан-Франциско», «Новели для нецілованих дівчат», «Книгарня «ШОК», «Кат», «Симбалайн»), детективні та ностальгічні повісті («Ностальгія», «Російський сюжет»), романи («Імітація», «Зрада. ZRADA made in Ukraine», «Жертва забутого майстра та «Останнє бажання»), есеї. Критики часто визначають велику прозу авторки, як постмодерний детектив, хоча сама письменниця вважає свої романи психологічними детективами.

Розмаїтою вона є і за ідейно-тематичним звучанням: любов і пошук власної ідентичності, внутрішні переживання жінки, її особистісне і професійне зростання, стосунки з чоловіком, тема зради, заробітчанства, тема батьків і дітей, тема пострадянського життя, здобуття незалежності тощо.

Сучасна жінка для Євгенії Кононенко – це яскравий приклад постмодерного героя, який живе у часи великих перемін. Жінка – це не просто мати, берегиня родинного вогнища, це, перш за все, особистість, яка прагне задоволення своїх духовних потреб у саморозвитку та визнанні, прагне розуміння та любові. У творах письменниці яскраво зображено внутрішній світ слабкої, але, водночас, такої сильної жінки, яка змушена боротися за своє існування та існування своєї родини та руїнах Радянської імперії у «драних колготах соціалізму».

Саме тому проблема вивчення творчого доробку Євгенії Кононенко у контексті сучасної української літератури сьогодні вкрай актуальною.

Окремі аспекти творчості письменниці досліджували А. Біла, О. Боронь, О. Брайко, Н. Веселовська, Н. Герсаменко, Н. Железняк, Н. Заверталюк, О. Забужко, Н. Зборовська, Т. Качак, Л. Кицак, М. Крупка, Ю. Кушнерюк, Г. Рожко, С. Філоненко, І. Хижняк, Р. Харчук, Г. Шовкопляс, Т. Шевченка, та ін.

Серед ґрунтовних праць, присвячених дослідженню творчості Євгенії Кононенко, варто виділити наступні. Дослідження Т. Качак «Художні особливості жіночої прози 80–90-х років ХХ ст.» є вкрай цікавим, адже авторка на прикладі творів сучасних українських письменниць «розглядає динаміку та особливості формування жіночого письма як пласти сучасної літератури, окреслено його основні риси, традиції хараткеротворення» [3, 2].

У праці Ю. Кушнерюк «Українська жіноча проза кінця ХХ століття: світоглядні моделі й особливості художнього стилю» здійснено спробу окреслення «типологічних паралелей у творах сучасних українських письменниць, специфічних рис жіночого погляду на світ і людину, особливостей моделювання ідентичності героя, рецепції часопросторових та аксіологічних концептів» [1, 16].

Монографія Г.-П. Рижкової «Українська «жіноча» проза 90-х років ХХ – початку ХХІ ст.: жанрові й нарративні моделі та лінгвопоетика» присвячена дослідженню сучасної української літератури, яку творять жінки, у всіх аспектах: «із точки зору жанрової специфіки, дискурсивних моделей, лінгвостилістичних і лінгвокультурних особливостей, нарративних стратегій, поетикальних особливостей» [2, 17].

Цікавою, щодо вивчення творчості Євгенії Кононенко у контексті сучасної української прози, належить С. Філоненко, яка у своїй дисертації «Концепція особистості жінки в українській прозі 90-х років ХХ століття» на основі творів українських письменниць з'ясовує особливості художньої концепції особистості жінки в українській прозі помежів'я ХХ–ХХІ століть, яка виявляється у зовсім новому погляді на жінку, створенні нового типу героїні, що зумовлено актуалізацією гендерної проблематики в жіночій прозі, осмисленням ролі жінки в патріархальному суспільстві і можливостей її зміни» [4, 2].

Але, незважаючи на те, що певні аспекти творчості письменниці висвітлені у дисертаційних працях, а також їм присвячені поодинокі літературно-критичні статті, все ж питання дослідження особливостей жанрово-стильових та ідейно-тематичних домінант прози Євгенії Кононенко мало розробленим і тому потребує своїх уточнень.

З огляду на це, можемо говорити, що подальше вивчення даної проблеми є вкрай актуальним, адже зумовлюється теоретичною та практичною значущістю дослідження, так як з'ясування жанрово-стильової специфіки, ідейно-тематичних доміант та поетикальних особливостей прози Євгенії Кононенко дасть змогу глибше осягнути особливості не лише творчої манери письменниці, а й усієї сучасної української прози загалом.

Список використаних джерел

1. Кушнерюк Ю. Р. Українська жіноча проза кінця ХХ століття: світоглядні моделі й особливості

художнього стилю: автореф. дис. ... канд. філол. наук: 10.01.01 / Ю.Р. Кушнерюк; Дніпропетр. нац. ун-т. — Д., 2008. — 19 с.

2. Рижкова Г.-П. М. Українська «жіноча» проза 90-х років ХХ–початку ХХІ ст.: жанрові й нарративні моделі та лінгвопоетика: автореф. дис. ... канд. філол. наук: 10.01.01 / Г.-П.М. Рижкова; Кіровоград. держ. ун-т ім. В.Винниченка. — Кіровоград, 2008. — 20 с.
3. Тебешевська-Качак Т. Б. Художні особливості жіночої прози 80–90-х років ХХ ст. Монографія. — Тернопіль: Навчальна книга — Богдан, 2009. — 192 с.
4. Філоненко С. О. Концепція особистості жінки в українській прозі 90-х років ХХ ст. (феміністичний аспект): дис. ... кандидата філологічних наук: 10.01.01 / Філоненко Софія Олегівна. — Дніпропетровськ, 2003. — 186 с.

VIKTORIA KHRISTO
Mykolaiv

EUGENIA KONONENKO'S CREATIVE WORKS AT CONTEMPORARY UKRAINIAN PROSE

The problem of research of Ukrainian contemporary prose is very actual today. The article is devoted to theme «Eugenia Kononenko's creative works at contemporary woman prose». The issue of woman's place in post-colonial space is analyzed in the article. The author is analyzed in the article the circle of the main topics at Eugenia Kononenko's creative works.

Key words: mass literature, postmodernism, urban prose, woman prose.

ВИКТОРИЯ ХРИСТО
г. Николаев

ТВОРЧЕСТВО ЕВГЕНИИ КОНОНЕНКО В КОНТЕКСТЕ СОВРЕМЕННОЙ УКРАИНСКОЙ ПРОЗЫ

Проблема исследования современной украинской прозы очень актуальна сегодня. Статья посвящена исследованию темы «Творчество Евгении Кононенко в контексте современной украинской прозы». В статье анализируется вопрос о месте женщины в постколониальном пространстве. Автор в статье анализирует круг основных тем, затронутых в творчестве Евгении Кононенко.

Ключевые слова: женская проза, массовая литература, постмодернизм, урбанистическая проза.

Стаття надійшла до редколегії 03.04.2016